

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อการศึกษาการผลิตและการตลาดข้าวโพดหวานในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกข้าวโพดหวานในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มประชากรผู้ปลูกข้าวโพดหวานที่ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด จำนวน 120 ครัวเรือน โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวาน มีอายุโดยเฉลี่ย 45.22 ปี มีสถานภาพแต่งงานมีครอบครัวแล้ว ส่วนมากได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพอื่นคือ ทำสวนและรับจ้าง จำนวนสมาชิกในครอบครัว เฉลี่ย 3.43 คน และจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวโพดหวานเฉลี่ย 2.03 คน

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งทางชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรมาแล้ว 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.6 โดยส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดหวาน 1 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.3 มีพื้นที่ปลูกข้าวโพดหวานโดยเฉลี่ย 5.33 ไร่ต่อคน จำนวนแรงงานในการเก็บข้าวโพดหวานต่อครั้ง 11 คนขึ้นไป ราคาผลผลิตข้าวโพดหวานสูงสุดที่ขายในรอบปีที่ผ่านมา คือ 2.80 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 52.5 ราคาผลผลิตข้าวโพดหวานต่ำสุดที่ขายในปีที่ผ่านมา คือ 2.30 บาท/กก. คิดเป็นร้อยละ 65.0 เสียต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 632.57 บาท/ไร่

ต้นทุนค่าเตรียมดินเฉลี่ย 553.26 บาท/ไร่ ต้นทุนค่าปุ๋ยเฉลี่ย 633.53 บาท/ไร่ ต้นทุนค่ายาปราบศัตรูพืชเฉลี่ย 138.84บาท/ไร่ ต้นทุนค่ายาปราบวัชพืชเฉลี่ย 161.49 บาท/ไร่ และเสียต้นทุนค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 61.60 บาท/คน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดหวานของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดรุ่นที่ 1 มากที่สุด ร้อยละ 100 ต่อมาปลูกรุ่นที่ 2 ร้อยละ 65 และรุ่นที่ 3 ร้อยละ 10 โดยรุ่นที่ 1 นิยมปลูกในเดือนมิถุนายน รุ่นที่ 2 นิยมปลูกในเดือนสิงหาคม และรุ่นที่ 3 นิยมปลูกในเดือนพฤศจิกายน เนื้อที่ปลูกรุ่นที่ 1 เฉลี่ย 5.13 ไร่ รุ่นที่ 2 เฉลี่ย 4.06 ไร่ และรุ่นที่ 3 เฉลี่ย 8.00 ไร่ แต่ละรุ่นจะปลูกพันธุ์ ATS 5 มากที่สุด ผลผลิตข้าวโพดหวานรุ่นที่ 1 เฉลี่ย 1,453.18 กก./ไร่ รุ่นที่ 2 เฉลี่ย 1,410.25 กก./ไร่ และรุ่นที่ 3 เฉลี่ย 1,387.23 กก./ไร่ รายจ่ายในรุ่นที่ 1 เฉลี่ย 1,185.80 บาท/ไร่ รุ่นที่ 2 เฉลี่ย 1,210.19 บาท/ไร่ และรุ่นที่ 3 เฉลี่ย 1,215.66 บาท/ไร่ รายได้ในรุ่นที่ 1 เฉลี่ย 1,752.63 บาท/ไร่ รุ่นที่ 2 เฉลี่ย 2,622.62 บาท/ไร่ และรุ่นที่ 3 เฉลี่ย 2,560.52 บาท/ไร่ ส่วนมากเกษตรกรขายข้าวโพดหวานในรุ่นที่ 1 ราคา 2.40 บาท/กก. รุ่นที่ 2 ราคา 2.70 บาท/กก. และรุ่นที่ 3 รับราคา 2.70 บาท/กก. เกษตรกรในพื้นที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเรื่องน้ำท่วม 3 รุ่น การคุมหญ้าจะพ่นยาหลังปลูก 2 วัน สำหรับการกำจัดวัชพืช จะพ่นยาเมื่อปลูกแล้ว 45 วัน การใส่ปุ๋ยส่วนใหญ่จะนิยมใช้ปุ๋ยเคมี สูตร 46 - 0 - 0

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมข้าวโพดหวานของหน่วยงาน

จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมข้าวโพดหวานของหน่วยงาน จะมีภาคเอกชนเท่านั้นเข้าไปดำเนินการ บทบาทของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปทำการส่งเสริมสรุปดังนี้ มีการให้คำแนะนำความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 64.5 มีการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 83.9 มีกระบวนการในการติดต่อของเจ้าหน้าที่ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 74.2 มีความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 77.4 มีความชัดเจนในการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 77.4 มีความมีมนุษยสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 67.7 มีการแก้ไขเฉพาะหน้าของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 83.9 มีการติดตามงานของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 71.0 มีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมเพียงพอต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด คิดเป็นร้อยละ 61.3 มีการเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานแสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 71.0 กระบวนการส่งเสริมในบางขั้นตอนที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไข เช่น ควรมีการประชุมก่อนการส่งเสริม ควรมีการคัดเลือกเกษตรกร ควรมีการ

ทำสัญญากับเกษตรกร ควรมีการจำกัดพื้นที่ในการปลูก รวมไปถึงควรมีการประชุมประเมินหลังการส่งเสริม

5. ข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดข้าวโพดหวานของหน่วยงาน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 94.2 พ่อค้าจะมารับซื้อถึงไร่ ส่วนใหญ่พ่อค้ามารับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา คิดเป็นร้อยละ 96.7 จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางเนื่องจากซื้อขายกันมาหลายครั้ง รายได้จากข้าวโพดหวานในปีที่ผ่านมาต่ำกว่า 10,000 บาทต่อคน คิดเป็นร้อยละ 71.7 ชนิดของพ่อค้าที่มารับซื้อข้าวโพดหวานส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าในท้องถิ่น ค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวโพดหวานไปยังสถานที่ซื้อ-ขายส่วนใหญ่เกษตรกรส่งข้าวโพดหวาน โดยผู้ซื้อออกค่าใช้จ่ายให้ ส่วนใหญ่ขนส่งข้าวโพดหวานโดยใช้รถบรรทุกขนาดกลาง(6 ล้อ) ได้รับเงินหลังจากส่งข้าวโพดหวานต่ออาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 47.5 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวเรื่องราคาและการตลาดจากพ่อค้าในขณะที่จำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 65.4

6. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวาน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานมีปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาแสดงความคิดเห็นว่าได้รับราคาผลผลิตที่ต่ำเกินไป คิดเป็นร้อยละ 30.8 ต่อมาได้รับเงินจากพ่อค้าคนกลางล่าช้าจนเกินไป คิดเป็นร้อยละ 11.7 สำหรับปัญหาเรื่องโรคและแมลงของเกษตรกรในอำเภอเชียงดาวมีปัญหาค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.7 เท่านั้น ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 73.3 และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานที่แสดงความคิดเห็นอยากให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือหรือผลักดันเรื่องราคาให้สูงขึ้นกว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 26.7

อภิปรายผล

1. ด้านการผลิต

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรการปลูกข้าวโพดหวานในรุ่นที่ 1 ในเดือนมิถุนายน ผลผลิตข้าวโพดหวานเฉลี่ยอยู่ที่ 1,453.18 กก./ไร่ ราคา 2.40 บาท/กก. รายจ่ายเฉลี่ย 1,185.80 บาท/ไร่ รายได้เฉลี่ย 1,752.63 บาท/ไร่ เพราะเข้าสู่ช่วงฤดูฝนเป็นช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาดเยอะ ราคาผลผลิตต่อกก.เลยราคาต่ำ เกษตรกรควรเพิ่มจำนวนไร่ในการปลูกให้มากขึ้นกว่าเดิมและเพิ่มในเรื่องของการใส่ปุ๋ย ส่วนของรายได้ก็จะเพิ่มขึ้นจากเดิม สำหรับรุ่นที่ 2 ปลูกในเดือนสิงหาคม ผลผลิตข้าวโพดหวานเฉลี่ยอยู่ที่ 1,410.25 กก./ไร่ ราคา 2.70 บาท/กก. รายจ่ายเฉลี่ย 2,622.62 บาท/ไร่ รายได้เฉลี่ย 1,752.63 บาท/ไร่ เป็นช่วงฤดูหนาว รายจ่ายจะเยอะพอสมควรเมื่อเทียบกับรุ่นอื่นๆ เพราะที่ต้องดูแลรักษามากเกษตรกรควรลดต้นทุนการผลิตจากเดิม เช่น การใส่ปุ๋ยให้น้อยลง จำนวนแรงงานในการเก็บต่อครั้งก็ควรลดลงตามไปด้วย เพื่อช่วยให้รายจ่ายลดลงจากเดิม และรุ่นที่ 3 ปลูกในเดือนพฤศจิกายนผลผลิตข้าวโพดหวานเฉลี่ยอยู่ที่ 1,387.23 กก./ไร่ ราคา 2.70 บาท/กก. รายจ่ายเฉลี่ย 1,215.66 บาท/ไร่ รายได้เฉลี่ย 2,560.52 บาท/ไร่ จะสังเกตได้ว่า ราคาผลผลิตจะอยู่ในราคาดีและรายได้ที่เข้ามา也多 รายจ่ายก็น้อย เกษตรกรควรหันมาปลูกในรุ่นที่ 3 ให้มากๆ และสังเกตได้ว่าทั้ง 3 รุ่นจะปลูกพันธุ์ ATS 5 มากที่สุด เพราะได้ผลผลิตมากกว่าพันธุ์อื่นๆ

2. ด้านการส่งเสริม

จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมข้าวโพดหวานของหน่วยงาน จะมีภาคเอกชนเท่านั้นเข้าไปดำเนินการ บทบาทของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปทำการส่งเสริมบางอย่างยังไม่ดีพอ เช่น การให้คำแนะนำความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด จำนวนเจ้าหน้าที่ยังไม่เหมาะสมกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดมากนัก กระบวนการส่งเสริมในบางขั้นตอนที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไข เช่น ควรมีการประชุมก่อนการส่งเสริมจากที่มีการสำรวจจะมีการประชุมก่อนการส่งเสริม ถึงร้อยละ 83.9 ควรมีการคัดเลือกเกษตรกร ควรมีการทำสัญญากับเกษตรกรจากที่ไม่มีการทำสัญญากับเกษตรกรเลย ไม่มีการจำกัดพื้นที่ในการปลูก ทำให้บางรุ่นมีผลผลิตที่มากเกินไป อีกทั้งยังไม่มีการเยี่ยมชมแปลง คิดเป็นร้อยละ 67.1 ไม่มีการวิเคราะห์ดิน คิดเป็นร้อยละ 90.3 ไม่มีการตรวจสอบสารเคมีในดิน คิดเป็นร้อยละ 93.5 ทำให้ไม่ทราบว่าสภาพดินของแต่ละพื้นที่ปลูกนั้นเป็นอย่างไร เหมาะสมกับการปลูกข้าวโพดหวานหรือเปล่า รวมไปถึงยังไม่มีการประชุมประเมินหลังการส่งเสริม และวิธีการส่งเสริมของภาคเอกชนยังมีข้อบกพร่องอีกมากที่ควรได้รับการแก้ไข รัฐบาลควรเข้าไปมีบทบาทใน

การส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานอย่างทั่วถึง ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปส่งเสริม และให้ความรู้อย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนในเรื่องวิธีการผลิตข้าวโพดหวานที่ถูกต้อง เกษตรกรให้มีความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดผลผลิตทางด้านข้าวโพดหวานที่ได้มาตรฐานต่อไป

3. ด้านการตลาด

จากการศึกษาพบว่า พ่อค้าคนกลางจะมีบทบาทมากในด้านการตลาด เช่น เรื่อง การซื้อขายข้าวโพดหวาน พ่อค้าจะมารับซื้อถึงไร่และจะเป็นผู้กำหนด เกษตรกรได้รับทราบข่าว เรื่องราคาและการตลาดจากพ่อค้าในขณะที่จำหน่าย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้มีการ สนับสนุนด้านข่าวสาร ความรู้ทางการตลาดด้านราคาผลผลิตข้าวโพดหวานอย่างสม่ำเสมอ โดยจะ พบปัญหาด้านการตลาดสอดคล้องกับ ศรีรัตน์ (2540) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การผลิตและการตลาด ไม้ตัดดอกของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และสายสมร (2541) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การผลิต และการตลาดลำไยในจังหวัดตาก ก็พบปัญหาด้านการตลาดเช่นกัน คือ เกษตรกรขาดความรู้ความ เข้าใจในการตลาด ส่งผลให้เกษตรกรได้รับราคา ผลผลิตต่ำ และถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา

4. ด้านปัญหาและอุปสรรค

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องได้รับ ราคาผลผลิตที่ต่ำเกินไปมากที่สุด ถึงร้อยละ 30.8 และเรื่องได้รับเงินจากพ่อค้าคนกลางล่าช้าจนเกินไป เป็นผลทำให้เกษตรกรเกิดความล้มเหลว ในการผลิตข้าวโพดหวานในรุ่นต่อไปได้ โดยพบปัญหา สอดคล้องกับ ฉวี (2546) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การผลิตและการจำหน่ายของเกษตรกรใน จังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ที่มีปัญหาทางด้านราคาผลผลิตตกต่ำ คุณภาพการผลิต ราคาไม่แน่นอน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความสนใจและแก้ไขและทำการผลักดันเรื่องราคา ผลผลิตข้าวโพดหวานให้สูงขึ้นกว่าเดิมต่อไป เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นประโยชน์ สูงสุด

จากผลการศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ภาครัฐควรเข้าไปมีบทบาทในการลดต้นทุนการผลิตให้ลดลง พบว่า ทั้งสามรุ่นรายจ่ายในการผลิตข้าวโพดหวานยังอยู่ในอัตราที่มากสูงอยู่ ดังนั้นต้นทุนการผลิตยังอยู่ในเกณฑ์ที่สูง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานจึงได้รับรายได้จากการผลิตข้าวโพดหวานน้อย ทำให้เกษตรกรมีการจัดการเกี่ยวกับกระบวนการในการลดต้นทุนการผลิตข้าวโพดหวานในครั้งต่อไป การที่ภาครัฐเข้าไปมีบทบาทในการลดต้นทุนการผลิตรายจ่ายให้ลดลงกว่าเดิม ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานได้รับผลผลิตข้าวโพดหวานเพิ่มมากขึ้น และรายได้จากการผลิตข้าวโพดหวานก็มากขึ้นตามไปด้วย
2. ควรมีนโยบายและแผนงาน ในการจัดฝึกอบรม การส่งเสริมแนะแนว ด้านการส่งเสริมกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวาน เพราะผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐไม่ได้มีส่วนที่เข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวาน อีกทั้งกระบวนการส่งเสริมของภาคเอกชนบางประการยังมีข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการแก้ไข เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานจึงยังต้องการความรู้ในการด้านการส่งเสริม การผลิตข้าวโพดหวานเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้รับผลผลิตที่มากขึ้น และอีกอย่างข้าวโพดหวานนับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรทางภาคเหนือ ซึ่งการฝึกจัดอบรมให้ความรู้โดยตรง เกี่ยวกับการส่งเสริม การผลิต การดูแลรักษาจะทำให้สามารถผลิตข้าวโพดหวานออกสู่ตลาดได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
3. ควรมีการจัดฝึกอบรม การแนะแนว ด้านการการตลาดให้กับเกษตรกรอย่างทั่วถึง จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารทางด้านการตลาดข้าวโพดหวานทางพ่อค้าคนกลางในขณะจำหน่าย การจัดฝึกอบรม การแนะแนว ให้กับเกษตรกรจึงเป็นการช่วยเพิ่มความรู้ทางด้านข่าวสารทางด้านการตลาด และทางด้านราคาผลผลิตข้าวโพดหวานอีกด้วย
4. ควรมีใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ทางวิชาการด้านต่างๆ แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดหวานให้มีบทบาทมากขึ้น จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนมากไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ทางวิชาการเข้ามามีบทบาทกับเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรได้รับทราบถึงกระบวนการส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวโพดหวานได้ อีกทั้งยังช่วยให้เกษตรกรมีการแสดงความคิดเห็นในกระบวนการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวาน
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ผู้วิจัย
ใคร่เสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงวิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานทั้งในภาคเหนือและทั่วทุก
ภาคในประเทศไทยด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งในด้านการขยายพื้นที่ปลูก
ให้มากขึ้นการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและสามารถที่จะพัฒนาและปรับปรุงด้านส่งเสริมการผลิตข้าว
โพดหวานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ และในขณะเดียวกันก็จะเป็นการประเมินผลทางด้านเศรษฐกิจ
ด้วย ว่าการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานกับการส่งเสริมการผลิตพืชชนิดอื่นๆมีผลตอบแทนมาก
น้อยต่างกัน อย่างไรบ้าง
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง การทดสอบเทคโนโลยีในกระบวนการส่งเสริมการผลิต
ข้าวโพดหวาน ว่าเทคโนโลยีที่ใช้ในการกระบวนการส่งเสริมเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร
เพื่อให้เทคโนโลยีที่ใช้มีประสิทธิภาพต่อกระบวนการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวานมากที่สุด และ
นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการเพิ่มผลผลิตข้าวโพดหวานให้กับเกษตรกรครั้งต่อไปในอนาคต
3. ควรมีการวิจัยทางการตลาดในเรื่องของราคาผลผลิต เมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่น ว่า
เป็นอย่างไรบ้าง แตกต่างกัน หรือสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง เพื่อให้นำไปใช้เป็นแนวทางการตลาดให้
กับเกษตรกรครั้งต่อไปในอนาคต